VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Javorník - město romantických básníků a zámeckých příběhů

GPS souřadnice: 50.3902884, 17.0017172

Praktické informace

Délka trasy: 3 km

Obtížnost: Lehká trasa vedoucí po rovince městem a pak do mírného kopce k zámku. Projdete ji volným tempem za necelé dvě hodinky. Výlet je možné jet s terénním kočárkem (ovšem k zámku vede několik sad schodů, ale není to žádný brutus :)). I pejsky vzít můžete, ale ve městě musejí být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy a jak se na výlet dostat: 220 km ujedete za 3,5 hodiny. Pojedete po D11 do Náchoda, pak přes Polsko (Klodzko → Zloty Stok) a potom směr Javorník.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Zaparkujte na parkovišti v ulici Míru nebo na náměstí.

Městské muzeum (www.kulturnidumjavornik.cz)

Otevírací doba:
listopad – duben: po–pá 08:00–15:30
květen, červen, září, říjen: po–pá 08:00–15:30 so 10:00 – 15:00
červenec - srpen: po – pá 08:00–17:00 so – ne 10:00 – 16:00

Vstupné
dospělí: 80 Kč
snížené (studenti + senioři): 40 Kč
rodinné: 150 Kč

Zámek (www.zamek-janskyvrch.cz)
Otevírací doba: Od 1. května do 31. srpna je zámek otevřen od úterý do neděle od 9:00 do 16:00. V září je otevřeno od úterý do neděle od 9:00 do 15:00, přičemž 28. září je zámek otevřen také od 9:00 do 15:00. V říjnu je možné zámek navštívit o víkendech od 9:00 do 15:00

Vstupné: základní okruh
dospělí 25–64 let: 180 Kč
mládež 18–24 let: 140 Kč
děti 6–17 let: 140 Kč

WC: V SOUDu turistickém centru a na zámku.

Možnost občerstvení: Po celém městě.

Nejbližší další výlety agentury Velká dobrodružství: Rejvíz, Velké Losiny, Bílá Voda, Dlouhé Stráně, Mikulovice.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Výlet testovaly kamarádky Alžběta a Adéla z Vrbna pod Pradědem.
Běta (6 let): „To byl nejhezčí zámek, co jsem kdy viděla. Také se mi moc líbil park.“
Áďa (7 let): „Byl tam jen malý kopec a ve studni byla žabička.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

tisíce turistů míří každoročně na nejseverněji položený zámek ve Slezsku na úbočí kopce Jánský vrch. Je totiž krásný! Krásné jsou také měšťanské domy a zámecký park. Tam všude budeme luštit naši tajenku. Také na nás čekají domovní znamení, zakleté žabičky, lavičky romantických básníků i bludné kameny.

Výlet vznikl s laskavou finanční podporou Města Javorník a Městského kulturního střediska Javorník.

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, zveme vás do krásného města v Rychlebských horách. Navštívíme krásný zámek, u kterého křičí pávi. Také si něco řekneme o bájných tvorech v erbech. Na trase je jen jeden kraťoučký kopeček, takže se vám určitě bude líbit, protože nikoho nebudou bolet nožky. Stejně jako ke všem našim výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Půjdete-li správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do Městského informačního centra, které sídlí v budově SOUDu – turistickém centru, dostanete za ni dáreček.

Mapa výletu

Javorník – město romantických básníků a zámeckých příběhů
START
CÍL
RADNICE
STUDNA
SOUD
ZÁMEK
FRANTIŠKOVA STUDÁNKA
EICHENDORFFOVA LÁVICE
J. NEPOMUCKÝ
K. NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE
LÍPA
Ach

Doplňovačka

Vyrážíme na výlet!

Zaparkujte v ulici Míru v centru města a rozhlédněte se. To jsou krásné domečky, že? A to náměstí!

V těchto místech lidé žili už v pravěku. Zavřete či a představte si to…

Historické prameny poprvé zmiňují oblast na konci 13. století, nálezy římských mincí a ještě starších kamenných nástrojů v okolí ale naznačují, že lidé v tomto kraji pobývali již mnohem dříve.

Stopy starých slavných časů Javorníku lze objevit doslova na každém kroku. Třeba domy v centru stále mají empírový ráz. Právě ty spadají do památkové zóny, která zde byla vyhlášena v roce 1992.

Vidíte žlutý dům s W ve štítě?

Najděte okrovou budovu se třemi hvězdičkami. Jsou sice malinké, ale vidět jsou. Pod nimi je číslo domu.

1. **Jaké číslo vznikne, když škrtnete první jedničku?**

Dominantou města je zámek Jánský vrch s přilehlým anglickým parkem. V podzámčí se zachovalo mnoho měšťanských domů se středověkými jádry se zdobenými štíty a plastikami. **Měšťanské empírové domy** pocházejí z počátku 19. století a jsou součástí středověké zástavby. Při katastrofách, které Javorník postihly patrně v roce 1428 po dobytí místa husity a různých povodních, byly poškozeny. Pokud městem neprotekla velká voda či v něm neřádili husité, tak tady hořelo. A hodně! Minimálně v letech 1576, 1603 a v roce 1825.

Míříme k šedožluté hlavní budově na náměstí. Copak je to asi za dům?

Původní **radnice** byla postavena v roce 1724, samozřejmě však byla několikrát přestavována.

I když budova s věží vypadá, že je 200 let stará, opak je pravdou. V roce 1825 byla velmi poškozena požárem a poté obnovena v novogotickém stylu. Na východní straně radnice je umístěna pamětní deska k výročí 85. narozenin T. G. Masaryka. Najdete ji?

Teď jdeme hledat městský znak.

Vznikl teprve v 16. století a je odvozen ze znaku vratislavského biskupa Baltazara z Promnic. V červeném štítě (později i modrém) je stříbrná střela a nad ní stříbrná hvězda. Vidíte ji? Znak se na fasádě radnice objevuje hned dvakrát. Kdo na něj ukáže?

Před budovou radnice vidíte moderní fontánu, která byla postavena v roce 2015 při rekonstrukci náměstí. Je vysoká asi dva metry a její vzhled se v průběhu dne mění podle intenzity světla.

Mineme ji a kolem staré studny zamíříme k informačnímu centru. Ze studny na nás možná hupsne překvapení.

Které zvířátko ji hlídá? Těchto obojživelníků je mnoho druhů. Jak se jmenuje druh žáby, která má tělo pokryté bradavicemi?

2. **Napište druh žáby**

(pokud slovo obsahuje písmenko CH, napište ho do dvou políček)

Co má žabka na hlavě? Znáte nějakou pohádku o žabkách? A nějakou knížku o nich? Co třeba *Kvak a Žbluňk*?

Vidíte kousek od studny na zelenkavém domě kamenný erb? Najděte na něm klobouk… A také kříž. Než se vydáme do kopce na zámek, prohlédneme si budovu hned vedle. Sídlí zde muzeum a informační centrum. Což je veselejší, protože v dávných dobách zde o vině a trestu občanů rozhodoval soud.

Bývalý soud byl založen v roce 1879. Původně se jednalo o okresní soud pro obce v okolí Javorníku v tehdejším Rakousku-Uhersku. Po první světové válce se stal Javorník součástí nově vzniklého Československa a zdejší soud jeho soudního systému. Během druhé světové války byl zrušen, jeho budova sloužila jako vojenská nemocnice. Po válce byl obnoven a v

roce 1960 sloučen se soudem v Bruntále. Dnes už se tu nesoudí, takže se nemusíte bát...

Muzeum se věnuje historii a kultuře města a okolí. Můžete si zde prohlédnout předměty od nejstarších dějin Javornicka až po ty, které se používaly poměrně nedávno.

Navštívit zde můžete také zbrojnici, ukázku školní třídy, kopii selské světničky, ševcovskou dílnu, unikátní četnickou stanici, šatlavu, historickou prádelnu, původní historickou Javornickou lékárnu a mnoho dalších zajímavých věcí.

Návštěvu muzea doporučujeme až po skončení výletu. A právě zde si také po skončení výletu můžete vyzvednout dáreček. V turistickém centru jsou také k zapůjčení elektrokola - 2 dámská a 3 pánská. Na kole můžete pohodlnějším způsobem objevovat Javorník a jeho okolí.

Náměstí opouštíme po červené směrem vzhůru. Pěšinu najdete kousek od žabky. :)

Než vylezeme na kopeček, máme pro vás záludnou otázku. Věděli byste, proč se Javorník jmenuje Javorník? Je to moc těžká otázka! :)

Název města je slovanského původu a je odvozen od javoru. Vidíte nějaký kolem sebe? Dokážete tvar jeho listu namalovat prstem do trávy? Vypadá jako korunka šlechtičen, které zde bydlely.

Pro lesníky jsou javory zajímavé až od stáří 120 let. Tvrdé javorové dřevo se pak dobře opracovává. Zatímco my jsme v tomto věku již obvykle pod kytičkami, javory zahajují kariéru. Nacházejí využití při výrobě nábytku, parket, a dokonce hudebních nástrojů. Zvláštní vlastnosti javorového dřeva jsou využívány zejména při výrobě těch drnkacích a smyčcových. Třeba houslí... Strom je také vhodný k výsadbě podél komunikací, protože jeho velké listy údajně tlumí hluk z dopravy. Šťáva klenů dříve sloužila k výrobě cukru, dodnes je znám javorový sirup. Na listoví si v minulosti pochutnával dobytek.

Ještě kousek kolem hortenzií... A jste u lavičky, na které si můžete odpočinout. :)

Jak už název **Eichendorfova lavice** napovídá, vzniklo žulové posezení na paměť jistého Eichendorffa. Kdo to byl? Básník (křestním jménem Josef neboli Pepa), který na zdejším zámku pobýval v letech 1856 až 1857.

Máme tady také nějakého Josífka? Pepíčku, můžeš odpovědět na naši další dnešní otázku jako první.

Sečti letopočet nalevo na lavičce.

3. **Napište výslednou číslici.**

Josef von Eichendorff byl pozoruhodnou osobností. Tvrdí se o něm, že uměl nejen dobře německy, ale také polsky a „moravsky“. Narodil se v roce 1788 v Lubovicích u Ratiboře, kde jeho otec vlastnil panství. Rodině patřily i Kravaře na Hlučínsku a Sedlnice u Nového Jičína, kde mladý Josef často pobýval. Básnit začal ještě na gymnáziu a do smrti ho to nepřešlo. Opěvoval krajinu, hlavně les. Jeho verše byly často zhudebňovány, některé dokonce v německém prostředí zlidověly. V roce 1856 se Josef přestěhoval z Berlína k dceři do blízké Nisy. Biskup jej pozval na zámek a básník byl okouzlen. Říká se, že rád sedával na zámecké terase, pokuřoval a kochal se pohledem na slezskou rovinu, z níž se zvedaly věže blízké Nisy. Právě tady v roce 1857 zemřel.

Až se i vy pokocháte krásným výhledem, projděte nádhernou kovanou branou na zámecké nádvoří.

Kdo napravo vidí lva? Zatvařte se jako on. :)

Vidíte pávy?

Kdo je barevnější? Samička, nebo sameček? Která země si zvolila páva jako národního ptáka?
Poradíme, že jí protékají třeba řeky Indus a Ganga.

Samec páva mívá obvykle 5 až 6 partnerek. Není proto divu, že o sobě dává vědět pronikavým křikem. I když na to nevpadají, jsou pávi docela dobří letci. Nevydrží však letět dlouho. Největší horko přečkávají v úkrytech, večer se rádi popelí nebo chodí k napajedlům. Na noc vylétají do korun stromů, kde často společně nocují. Jako okrasní ptáci jsou chováni více než 3000 let. Dožívají se až 15 roků. Tušíte, za kolik korun se dá páv koupit? Asi před 15 lety to autorka zjišťovala, aby jí pávi vyhnali zmije ze zahrádky. Tenkrát by ji opeřený odzmijovač vyšel na 1500 Kč. Za takovou krásu to není moc, že?

Zámek Jánský Vrch se vypíná na skalnatém kopci. Je korunou krásy Javorníku i celé roviny v okolí polských měst Paczkowa, Otmuchowa a Nisy. Jeho historie je spojena s biskupstvím v polské Vratislavi, které sídlo a s ním i celé Jesenicko vlastnilo od roku 1348. Prohlídkové trasy vás provedou reprezentačními místnostmi se sbírkou dýmek (jednou z největších u nás) a hospodářským zázemím zámku. Technicko-uměleckou raritou je unikátní dochované plynové osvětlení komnat i hlavního nádvoří. Hodnotná je také kolekce bytového textilu, zejména původní 180 až 200 let staré záclony. Když ty svoje doma nebudete prát, třeba vám také vydrží… Zkuste to. :)

Název Jánský vrch dostal původní hrad po velké přestavbě na přelomu 15. a 16. století. Vratislavští biskupové jej pojmenovali po Janu Křtiteli. Dodnes o tom lze na zámeckých zdech objevit svědectví vytesaná do kamenných desek.

Najděte biskupa na kamenném reliéfu napravo. Vidíte tam i beránka?

U východu ze zámku uvidíte napravo (u WC) kamennou sovu. Co drží v drápech?

4. **Opište nápis pod ní.**

Vycházíme z parku doleva a pěšinkou napravo o kousek dál vyjdeme až na vrchol kopce.

Nalevo v zahradě uvidíte dva řemeslníky. Nepředřou se, ani se nehnou. Jeden drží v ruce krumpáč, druhý má na hlavě klobouk.

Postavte se a zatvařte jako oni – foto, prosíííím!

Zámek si za mnoho staletí užil svoje. Místo na hranici různých panství či království totiž bylo vždy lákavým soustem. Hluboké vrásky stavbě nadělaly nejrůznější války, husitské, sedmiletá nebo třicetiletá. V komnatách si užívala pruská vojska, v červenci 1639 zase tři stovky švédských jezdců. Válečné hrůzy obvykle provázely nejrůznější nemoci. Například na černý mor zemřelo v Javorníku více než pět set lidí.

Víte, co je to černý mor?

Morem byla nazývána „černá smrt“, která v polovině 14. století postihla Evropu a za 6 let vyhubila nejméně třetinu evropské populace. Jde o onemocnění bakterií Yersinia pestis, která je přenášena ze zvířete na člověka a způsobuje rychlou a bolestivou smrt. Dýmějový mor, který přenášely blechy, byl děsivý. Bleší kousanec nejdříve zhnědl a bakterie se začala v lymfatických uzlinách množit jako zběsilá. Způsobila jejich zánět. Hnis chtěl ven, a tak nemocnému ubožákovi naskákaly vředové boule (dýměje). Většinou praskly, a proměnily se tak v mokvající a krvácející ránu. Do té se dostala infekce a otrava krve nakaženého zabila. Plicní forma zase zapříčinila těžký zápal plic. Mor na MOR!

Zámek ale neponičily a „nevybílily“ jen války a mor. Nezvykle jej poškodili i sami majitelé, když nechali jeho významnou část v patnáctém století zbourat, aby se stal bezpečnějším.

Osvícenější majitelé jej zase zvelebovali. Při poslední přestavbě do dnešního stavu (v 18. století) vytvořili biskupští architekti kolem zámku okrasnou zahradu a také park anglického typu. Jeho torzo je dodnes za zámeckou budovou znatelné. Pozoruhodně ladně navazuje na lesnatou krajinu Rychlebských hor.

Přímo nad budovou zámku se tyčí vrchol Jánského vrchu nazývaný **Velký hřib**. Kóta vysoká 358 metrů umožňuje netradiční pohled na zámek shora. Na vrcholu se nachází jedna z drobných kamenných památek, které jsou v parku k vidění. Je jí někdejší **Františkova studánka** postavená v letech 1939 až 1940. Z kašny už zbylo jen torzo. Na sloupu chybí socha sv. Františka z Assisi a poničená je i výzdoba v podobě zvířat, která míří k nádobě jako ke zdroji vody. Kašna prý skutečně sloužila lesní zvěři i ptactvu. Stávalo prý před ní jakési kamenné pítko, které i ptáčkům s nejkratšími zobáčky umožňovalo napít se pohodlně. Navíc kvalitní vody, která do kašny potrubím proudila z nedalekého pramene.

Kousek od „studánky“ stojí pozoruhodný kamenný stůl. Není sice jasné, z jakého období přesně pochází, ale dá se předpokládat, že vznikl ve stejné době jako kašna.

Vidíte kamennou hlavu obra, která leží opodál?

Znáte nějaké obry z pohádek nebo pověstí? Nejznámější jsou asi kyklopové – přerostlíci s jediným okem uprostřed čela. Jeden takový se pokusil sežrat hrdinu řeckých bájí Odyssea, když se po desetiletém putování vracel domů do Řecka.

5. **Jak se jmenovalo město, které Odysseus na své výpravě dobyl?**

(napovíme, že v něm žili krásná Helena, Paris i Hektor)

Další památku najdeme za zámkem. Stačí sejít kopec na druhou stranu směrem k zámku. Jedná se opět o kamennou lavici. Tahle je spolu s okrasnou zídkou a výtokem vody poctou jedné z největších postav německé středověké poezie.

Němečtí minesengři byli lyričtí básníci, kteří skládali milostnou poezii. Často ji i zhudebňovali a přednášeli či pěli na šlechtických dvorech, ve městech i na vesnicích. K největším minesengrům té doby patřil Walther von der Vogelweide. O jeho životě se toho mnoho neví. Jen to, že se kdesi narodil kolem roku 1170 a asi v roce 1230 ve Würzburgu zemřel. Dochovalo se asi 500 strof (slok) jeho básní. Vratislavští biskupové poezii milovali, a tak se není co divit, že byla tato lavička v roce 1930 postavena právě k 700. výročí jeho úmrtí. Byla sem také přivedena voda. Pramen inspirace bohužel vyschl a původní mramorová pamětní deska byla násilně vyškrábána. To muselo dát práce!

Po červené naučné stezce Rychlebskými horami pokračujeme procházkou a volným tempem směrem od zámku. Poznáváte stromy? Vidíte javor? Buk a dub?

Jak se jmenuje plod dubu? A který známý loupežník těmito plody střílel z pistolky? Bylo to ve městě Jičíně.

6. **Jak se jmenoval loupežníkův syn?**

Rumcajs byl původně švec, ale by se domohl spravedlnosti, začal loupežničit. Loupežníci samozřejmě žili i ve zdejším kraji. Nebyla to však hlavní náplň práce zdejších obyvatel.

Tipli byste si, z čeho Javorník žil? V různých obdobích to bylo různé. Zřejmě nejlepší časy zažilo město v první polovině 16. století za biskupa Thurza, kdy se v okolí rozvíjely doly. Těžilo se hlavně stříbro a železo. Ale také kámen. V nedaleké Žulové či Vápenné se s kamením pracuje dodnes. V roce 1549 získali Javorničtí městská práva, mohli zakládat cechy, podnikat a pořádat trhy. Ale jak už to v tomhle zkoušeném kraji bývá, o pár let později zničil téměř celé město mohutný požár. Později se v oblasti dařilo řemeslům, mezi něž historikové řadí například kožešnictví, plátenictví nebo tkalcovství.

Až dojdeme k poli, červenou značku opustíme a odbočíme na pěšinu doleva. Pomalu scházíme zpátky do města směrem ke kostelu. Je celkem jedno, kterou cestou se vydáte… Musí ale vést z kopce! :) Vyjdeme do ulice Svatopluka Čecha a Puškinova nás přivede ke kostelu.

Na to však máme ještě asi tak 15 minut čas, takže si můžeme říci něco o horách, ve kterých se nacházíme.

Rychlebské hory najdete severně od města Jeseník. Pohoří je na západě odděleno od Králického Sněžníku Kladským sedlem, z jihu Hrubým Jeseníkem. Hlavní hřeben leží na česko-polské hranici, odkud Rychlebské hory pokračují do Polska.

Je to jedno z nejkrásnějších pohoří republiky. Najdete zde hluboká údolí a táhlé hřebeny s krásnými smrkovými lesy. Z turisticky atraktivních míst stojí za zmínku překrásné jeskyně s bohatou krápníkovou výzdobou Na Pomezí a blízká puklinová jeskyně Na Špičáku v blízkosti hranice se Zlatohorskou vrchovinou, jejíž krápníková výzdoba však byla poničena nejen člověkem, ale především přívalovými vodami tajícího kontinentálního ledovce na konci poslední doby ledové. Dále se můžete vypravit na zříceninu gotického hradu Rychleby, který sloužil jako strážní hrad obchodní stezky z Nisy do Hradce Králové. Zajímavé jsou také Čertovy kazatelny – bizarní rulové skály nad hlubokým údolím Račího potoka.

Na některá místa vedou i naše výlety s tajenkou – ty zdarma třeba do Zlatých Hor nebo do Mikulovic. :)

Nalevo vidíte okrovou budovu fary, která byla v letech 1826 až 1828 rozšířena o školu. Zásluhu na obnově fary měl biskup Emanuel Schimonsky, jak hlásá pamětní deska nad vchodem.

Když už si vyprávíme o církvi, musíme zmínit i nedalekou obec Bílá Voda, kam mimochodem také vede jeden z našich výletů s tajenkou.

Roku 1859 byl v Javorníku založen klášter kongregace Chudých školských sester naší Paní, jejichž mateřský klášter (mateřinec) se nacházel ve Vratislavi. Provozovaly tu mateřskou a dívčí obecnou školu, roku 1917 sem byla přesunuta i dívčí měšťanská škola z Bílé Vody. Vzdělávání se však mohly věnovat jen do roku 1939. Za války byla v provozu jen mateřská škola, poté zde byly ubytovány německé ženy s dětmi čekající na odsun, působil zde letní tábor pro děti z Ostravy a od roku 1947 dva dětské domovy – chlapecký a dívčí. Od roku 1950 tu byly nejprve nuceně internovány řeholnice z jiných míst. Nakonec byl v klášteře roku 1956 zřízen domov důchodců. Zbylé sestry se roku 1974 odstěhovaly do Bílé Vody.

Tip na výlet do Bílé Vody (dějiště románu Kateřiny Tučkové)

Protože komunisty dráždil majetek církve, její vliv na obyvatelstvo i spojení s Vatikánem, zlikvidovali 262 klášterů, z nichž odvlekli dva a půl tisíce řeholnic. Ty si s sebou směly vzít jen to nejnutnější. Hlavní vlna probíhala na konci září 1950. S každodenním životem řeholnic za minulého režimu se můžete seznámit v expozici bělovodského ***Muzea izolace, internace a integrace****, kde uvidíte i kopie řady dokumentů, ukázky řeholních hábitů a předměty patřící některým sestrám či řádům.*

Bývalá piaristická kolej (klášter) i další dvě budovy posloužily v době komunistických internací řádovým sestrám jako nedobrovolné útočiště. Ubytovací kapacity v Bílé Vodě však nebyly pro několik stovek jeptišek dostačující ani vyhovující. Sestry si proto do roku 1989 opravily nebo postavily dvacet domů, v nichž žily a hospodařily. Často i několik řádů společně, což nebylo vždycky jednoduché.

V roce 1960 žilo v Bílé Vodě pod kontrolou státní moci 350 příslušnic patnácti řádů a kongregací. Do obchodu nebo k lékaři mimo obec mohly jen na propustku a za normalizace jim hlídali poštu i návštěvy.

Pro staré a nemocné vznikl v Bílé Vodě nový ústav řádových sester s názvem Charitní domov*. Ve skutečnosti šlo o jakýsi starobinec. Práceschopné řeholnice se staraly o nemocné sestry, zvelebovaly své domy, kostel, hřbitov i veřejná prostranství. Pracovaly v kuchyních, prádelnách či v lesní školce a vypomáhaly místním zemědělcům. Pěstovaly bylinky, sbíraly a zpracovávaly lesní plody a od roku 1985 vyráběly hostie. Postupně se zde shromáždila snad největší církevní komunita v Evropě, která čítala až 450 řeholnic. Celkově zde pobylo asi 1000 sester, z nichž mnohé jsou pohřbeny na místním hřbitově.*

Na konci roku 1988 jich v Bílé Vodě žilo 415 ze třinácti řádů. (Některé řády byly zastoupeny jen jednou či dvěma sestrami.) Do svých původních klášterů se mohly vrátit až po čtyřiceti letech. V materiálech muzea se dočtete, že ačkoli kdysi nepřijely dobrovolně, po takové době se jim z Bílé Vody neodcházelo snadno.

Vedle fary je nalevo budova soudu, o kterém jsme dnes už mluvili.

Vidíte na budově muzea erb? Najděte na něm meč, korunu, mitru a orlici.

Víte, proč orlice?

Pravděpodobně nejstarším symbolem Zemí Království Českého byla plamenná orlice, vyobrazená v černé barvě na stříbrném plátně. Jedná se o osobní znak Přemyslovců, který byl velmi pravděpodobně převzat z tehdejšího germánského - německého znaku. Na pečetích se objevuje až na konci 12. století, ale v téže době se počíná objevovat na pečetích i jednoocasý lev. V dnešní době je černá orlice znakem Českého Slezska a kostkovaná červenobílá znakem Moravy.

7. **Kolik orlic ve znaku vidíte?**

Přejdeme Puškinovu ulici (věděli by rodiče, po kom se jmenuje? :)) a jsme u svatostánku.

Kostel Nejsvětější Trojice je po areálu zámku Jánský Vrch druhou nejvýznamnější dominantou města a městské památkové zóny. Jedná se o stavbu barokního původu. O jeho vznik se zasloužil farář Gottfried Josef Lorenz. I proto byl v kostelní kryptě pohřben jako první. Pokud je svatostánek otevřen, zkuste kryptu potichoučku najít.

Líbila by se vám kryptička víc než hrobeček? My nevíme. Možná by nám chyběly kytičky, ale zase bychom měli pokoj od krtků.

Kostel obcházíme tak, že ho máme po levé ruce. Míříme ke krásné soše.

Socha svatého Jana Nepomuckého je krásnou prací z roku 1812.

Kdo je na kříži? Kdo sedí u Janových nohou? Postavte se před sochu a napodobte pózy i výrazy andílků.

8. **Kolik knoflíků má svatý dole na plášti?**

Odbočíme doleva (kolem krásného domova pro seniory) do ulice Školní, která nás dovede do blízkého parku.

Tady můžeme navštívit geoparčík nazvaný **Zahrádka bludných balvanů**. Povalují se tu kameny ze sedmi druhů hornin. Tedy jemnozrnný granit z Fenoskandie, bornholmské granity, vastervický kvarcit, garberský granit, dalarnský šlírovitý

porfyr, repakivický granit, čedič, žulový pegmatit.

Kdo všechny názvy kamenů přečetl? Kdo to vzdal u druhého a zbytek přeskočil? Nedivíme se. :)

Bludné kameny k nám prý v době ledové „zabloudily“ až z daleké Skandinávie. Jde o bloky hornin, které na svém „čumáku“ roztahující se ledovec dostrkal až bůhvíkam. Pak ale začal tát, zmenšovat se, ustupovat. A kameny nedobrovolně zůstaly, kde byly. Daleko od své domoviny…

Teorie o vzniku bludných kamenů se ale objevila až koncem 19. století. Do té doby se jejich výskyt v Čechách připisoval potopě, vulkanické činnosti nebo různým čertům, rarachům, kyklopům a dalším bájným tvorům. Tedy že je přinesla voda, vyplivla sopka nebo upustil nějaký čert, když už mu byl balvan těžký. Případně že jde o „kamínky“ vysypané z botky nějakého obra.

Náš největší – navíc památkově chráněný – bludný kámen najdete v bruntálském okrese, tedy ne tak daleko odsud. Je ze severské jemnozrnné žuly s červenými živci a dorazil k nám z jižního Švédska. Jeho stáří se odhaduje asi na 920 až 1010 milionů let. Po obvodu měří přes 560 cm a váží přibližně 4700 kg.

V parku zkuste najít dřevěného ptáka a také **Lípu svobody**. Není největší, jak už to se svobodou bývá. Stromek tu byl totiž vysazen až 26. října 2018 při příležitosti oslav 100. výročí vzniku Československé republiky. Jaký druh lípy zde symbolizuje svobodu?

9. **Napište druhový název lípy.**

Tip na odbočku a hřbitovní pověst.

Pokud byste od parku pokračovali Havlíčkovou ulicí podél Javornického potoka doprava, narazili byste asi po čtyř stech metrech na krásnou stavbu. Javornický hřbitovní kostel sv. Kříže patří k nejstarším sakrálním stavbám Slezska. Je to fascinující kombinace románského a gotického stavitelství pocházející z dob samotného počátku osídlení města. Archeologický průzkum prokázal, že již minimálně v 16. století se pohřbívalo přímo uvnitř chrámu. Dokládají to také některé dochované náhrobní desky umístěné na vnější fasádě kostela. Valouny ve zdivu prozrazují geologickou minulost Javornicka, v mnoha případech se jedná o kameny zavlečené sem severským ledovcem.

Na severní straně kostelíka je kámen, do něhož je vytesaná matka s dítětem. Je zde napsáno, že dítě zemřelo roku 1596 ve stáří 3 let, 3 týdnů a 3 dnů. Matka zemřela téhož roku ve stáří 27 let. Pověst o tom vypráví: Mladý sedlák Zachariáš si vyvolil za ženu dívku Barboru Volkmanovou a brzy byla svatba. Mladá hospodyně byla hodná, přebytky statku rozdělila mezi chudinu. Proto spočívalo na jejich statku štěstí. Po roce se jim narodil syn Kašpar. Jednou na jaře, když vzala matka Kašpara na procházku, zašla na návrší, kde nyní stojí javornický zámek Jánský vrch, kde uviděla otevřenou skálu. Když vešla, uviděla v rohu jeskyně hromadu stříbra a zlata. Z hodné a rozdávající ženy se rázem stala žena chamtivá. Posadila dítě na zem, nabrala si drahého kovu a pospíchala domů. Tam však zjistila, že ve skále nechala dítě. Šla hned zpět, ale otvor nenašla. Lidé jí poradili, aby celý rok činila pokání – a za rok šla v tentýž den a hodinu ke skále. Když tak učinila, našla ke své velké radosti dítě zdravé a živé. Avšak Kašpar dlouho nežil. Zemřel za rok ve stáří 3 let, 3 týdnů a 3 dnů. Matka nevydržela jednoroční odloučení od dítěte a zemřela téhož roku 1596.

Pokud se nepůjdete podívat na hřbitov, stočíme se zpět k cíli našeho výletu – do centra města. Vezmeme to kolem autobusové zastávky ulicí, která má v sobě název měsíce.

10. **Napište název měsíce.**

Za pět minut dojdete na začátek našeho výletu – k radnici. Ne však na úplný konec – ten je pár desítek odsud v budově muzea, kterou můžete vidět.

Máme vyluštěno. Z tajenky na nás kouká jedna ošklivá lidská vlastnost, o které byla jedna z pověstí, kterou jsme si dnes povídali. Vy tuhle vlastnost určitě neznáte a nemáte, což je moc dobře! :)

Vše je hotovo. Procházkou i s osvětou je u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do Městského informačního centra, které má sídlo v budově SOUDu turistickém centru a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich

tajenkových trasách na viděnou! :)

Tip navíc: Prasatrý Kostel svatého Kříže

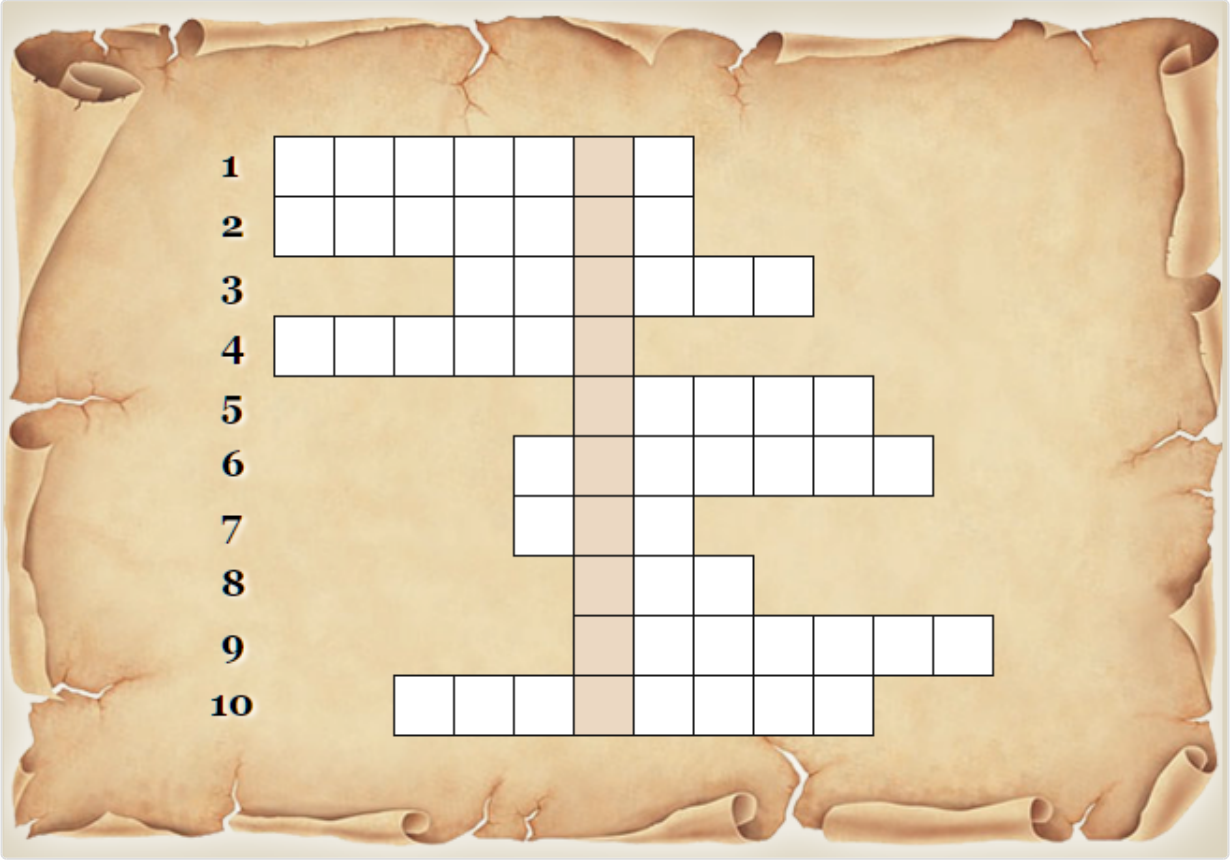
Kostel svatého Kříže v Javorníku, který stojí jen 5 mint chůze od náměstí, patří k nejstarším sakrálním stavbám na Jesenicku a ve Slezsku. Nachází se na místním hřbitově v části Javorník-ves, tedy v prostoru, kde se podle historických a archeologických poznatků formovalo nejstarší osídlení dnešního Javorníku. Počátky kostela jsou kladeny přibližně do poloviny 13. století. Kostel se během staletí několikrát měnil a opravoval. Jeho poškození může souviset také s husitskými výpravami, které v roce 1428 zasáhly Javorník a jeho okolí. Význam kostela postupně klesl poté, co byl v letech 1716 až 1723 vybudován nový kostel Nejsvětější Trojice v centru Javorníku.

Mimořádně zajímavý byl archeologický průzkum provedený v roce 2015. Při něm byl objeven mimo jiné hrob kněze. Na základě rozboru nalezených ostatků a porovnání s historickými seznamy javornických farářů se předpokládá, že by mohlo jít o faráře Gabriela Scholze, který v Javorníku působil v letech 1766–1793. Výzkum přinesl také další poznatky o historii kostela a jeho okolí.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.mestojavornik.cz, rychleby.cz, www.ok-tourism.cz

Otázky k tajence

1. **Jaké číslo vznikne?**
2. **Napište druh žáby**
3. **Napište výslednou číslici.**
4. **Opište nápis pod ní.**
5. **Jak se jmenovalo město, které Odysseus na své výpravě dobyl?**
6. **Jak se jmenoval loupežníkův syn?**
7. **Kolik orlic ve znaku vidíte?**
8. **Kolik knoflíků má na plášti?**
9. **Napište druhový název lípy.**
10. **Napište název měsíce**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 10.11.2026 22:54